

Nacionalni kurikularni svet

Področna kurikularna komisija za osnovno šolo

Predmetna kurikularna komisija za družbo

**Osnovna šola s
prilagojenim
izobraževalnim
programom**

**UČNI NAČRT ZA PRILAGOJEN IZOBRAŽEVALNI
PROGRAM Z ENAKOVREDNIM IZOBRAZBENIM
STANDARDOM ZA UČENCE Z GOVORNO-
JEZIKOVNO MOTNJO**

za predmet **DRUŽBA**

Maj 2003

PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA:

Predsednik: dr. JANEZ BOGATAJ
Člani: dr. OLGA JANŠA ZORN
dr. TANJA RENER
mag. MAJA UMEK
DARINKA KOS
MARJETA ZABUKOVEC
Strokovna tajnica: mag. META BUDNAR

Jezikovni pregled: mag. Karlo Krivec

Prilagoditve za prilagojen izobraževalni program z enakovrednim izobrazbenim standardom so pripravili:

Jana Papež, CSG OE OŠ in vrtec Ob parku, Maribor

Ljuba Šuštaršič, Center za korekcijo sluha in govora Portorož

Mag. Meta Budnar, Zavod RS za šolstvo

KAZALO

	STRAN
I. OPREDELITEV PREDMETA	4
II. SPLOŠNI CILJI PREDMETA	4
1. POSEBNI OPERATIVNI CILJI PREDMETA	5
III.. OPERATIVNI CILJI PREDMETA, dejavnosti, predlagane vsebine, specialno didaktična priporočila, medpredmetne povezave	6
4. RAZRED	6
1. DRUŽINE	7
1.1. Vrste družin.....	7
1.2. Dom, domačija.....	7
1.3. Stanovanje	8
1.4. Načini življenja	8
1.5. Medsebojni odnosi	9
2. ŠOLA, ŠOLANJE	10
2.1. Življenje v šolski skupnosti	10
2.2. Prostorska orientacija in kartografija	11
3. SOSESKA	11
3.1. Domači kraj	11
3.2. Razvoj domačega kraja	13
5. RAZRED	14
4. DOMAČA POKRAJINA	15
4.1. Naselja so različna	15
4.2. Sodelovanje med ljudmi.....	16
4.3. Naravne značilnosti	16
4.4. Gospodarstvo nekoč in danes	17
4.5. Povezanost ljudi, naselij, pokrajin v preteklosti in danes	17
4.6. Zgodovinski razvoj v domači pokrajini skozi življenje ljudi ...	18
5. SLOVENIJA.....	19
5.1. Lega in značilnosti	19
5.2. Temeljna obdobja slovenskega zgodovinskega razvoja	19
5.3. Državna ureditev Slovenije	20
5.4. Slovenci po svetu	20
IV. DIDAKTIČNI PRINCIPI IN PRIPOROČILA	21
V. KATALOG ZNANJA.....	22
1. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA (s pojmi)	23
2. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA OB KONCU PREDMETA V PREDMETNIKU	28

I. OPREDELITEV PREDMETA DRUŽBA

Predlog predmetnika devetletne osnovne šole predvideva 175 ur družbe, in sicer v 4. razredu po dve uri tedensko (70 ur) in v 5.razredu po tri ure tedensko (105 ur).

Poudarek in namen predmeta je spoznavanje razmerja med posameznikom, družbo in okoljem. Gre za procesno doživljanje in vrednotenje okolja, pri čemer mislimo na fizično, socialno, emocionalno, kulturno, zgodovinsko in naravno, torej okolje v vseh njegovih sestavinah, medsebojnih interakcijah in soodvisnostih.

DRUŽBA je predmet, v katerega so vključeni cilji s področja geografije, sociologije, zgodovine, etnologije, psihologije, ekonomije, politike, etike, estetike...

Pri predmetu družba gre za nadgradnjo in razširitev ciljev, vsebin in dejavnosti, ki jih učenci spoznavajo v 1., 2. in 3. razredu pri predmetu spoznavanje okolja. Nadgradnja spoznanj, pridobljenih pri predmetu družba, pa se bo nadaljevala pri zgodovini in zemljepisju od 6. do 9. razreda in v 7. in 8. razredu pri predmetu etika in družba.

II. SPLOŠNI CILJI PREDMETA:

- Ustvariti pogoje in priložnosti, da učenci pridobe **znanja** o svojem kulturnem, družbenem in naravnem okolju v času in prostoru.

- Z učnim procesom omogočiti učencem doživljanje in usvajanje **spretnosti in veščine** doživljanja, spoznavanja in vrednotenja razmerij med posameznikom, družbo in kulturnim ter naravnim okoljem.

- Omogočiti oblikovanje **stališč in vrednot**, učenja učinkovitih strategij reševanja problemov, kritičnega sprejemanja informacij ter komunikacijskih zmožnosti.

- Vzpodbujati učence k **aktivnem ravnanju**, raziskovanju in razlaganju pojavov, povezav in problemov družbenega, kulturnega in naravnega okolja.

- *Prispevati k zavedanju, da so pojavi med seboj vzročno povezani in so v medsebojni interakciji.*

- *Prispevati k razvijanju samostojnosti, odgovornosti in načrtnosti in k obvladovanju učinkovitih strategij medsebojnega sodelovanja in reševanja nasprotij.*

- *Prispevati k obvladovanju različnih spretnosti:*

- *komunikacijske (branje, pisanje, izražanje mnenja, iskanje, pridobivanje, izbiranje, vrednotenje, interpretiranje informacij, soočanje mnenj, poslušanje,...),*
- *raziskovalne (načrtovanje, opazovanje, razvrščanje, anketiranje, napovedovanje, urejanje, prirejanje, štetje, merjenje, izvajanje eksperimentov, uporaba pripomočkov, izdelava poročil,..),*
- *družbene (prevzemanje odgovornosti, skupinsko delo, razumevanje, sprejemanje in spoštovanje drugačnosti, spoštovanje kulturne in narodne dediščine, skrb za druge ljudi,..).*

S predmetom družba želimo ustvariti učno okolje, v katerem bodo učenci pridobili taka znanja o okolju, razumevanje interakcij in soodvisnosti sestavin ter vrednote, spretnosti in stališča, ki jim bodo pomagala pri uporabi spoznanj in pri smotrnem odločanju in ravnanju v socialnem, naravnem in v kulturnem okolju.

Cilji pri predmetu družba se med seboj prepletajo in zajemajo kognitivno, socialno, emocionalno, motivacijsko, estetsko in moralno-etično področje.

1. POSEBNI CILJI PREDMETA

1.1. Ljudje v prostoru (geografski vidik)

- spoznavajo geografske teme z vidika medsebojnega vplivanja pokrajine na življenje ljudi in ljudi na spremembo pokrajine,
- širijo prostorsko orientacijo od domačega kraja, domače pokrajine na Slovenijo, Evropo, svet (informativno),
- se uvajajo v različne načine spoznavanja in raziskovanja geografskih pojavov in procesov ter v rabo zemljevida.

1.2. Ljudje v času

Zgodovinski vidik:

- spoznavajo življenje ljudi v preteklosti (zlasti domači pokrajini) in ga primerjajo z današnjim življenjem,
- spoznavajo podobe (primere) iz slovenske kulturne tradicije in si oblikujejo zavest o slovenski državni pripadnosti,
- znajo se orientirati v času s pomočjo časovnega traku,
- razvijajo aktivne oblike dela in raziskujejo preteklost s pomočjo informacijskih virov, dela na terenu in spoznavanja različnih virov (muzejskih predmetov, starih slik, knjižničnega gradiva,...).

Etnološki vidik:

- spoznavajo oblike kulture in vsakdanjega načina življenja,
- primerjajo dediščino in sodobnost,
- ugotavljajo razmerja med posameznikom, družino, skupino, družbo ter njihovim naravnim in kulturnim okoljem, gledano skozi dediščino in sodobnost,
- razumevajo svoje neposredno kulturno okolje in ga primerjajo s slovenskim svetom),
- upoštevajo različnosti (kulturnega, gmotnega, družbenega in duhovnega) slovenskega etničnega prostora.

1.3. Ljudje v družbi (sociološki vidik)

- razvijajo ustvarjalne sposobnosti uporabe lastnih virov (razumskih, čutnih, čustvenih, komunikacijskih) v raziskovanju neposrednega družbenega okolja,
- ugotavljajo in izbirajo dejavnike, ki omogočajo samorazumevanje, prepoznavajo oblike, pomen in povezanosti življenja v družinah, šolah, lokalnih skupnostih ter v globalni družbi,
- spoznajo in razumejo pomen temeljnih človekovih in otrokovih pravic in odgovornosti; razumejo pomen sodelovanja med ljudmi; spoznajo načine in oblike sodelovanja, tekmovanja, nasprotovanj, konfliktov ter reševanja konfliktov,
- spoznajo družbene razlike med ljudmi; razumejo in tehtajo okoliščine, ki vplivajo na družbeno vključenost in izključenost posameznih skupin prebivalstva,
- razumejo in tehtajo (pozitivne in negativne) vplive sodobnega tehniškega in gospodarskega razvoja na kakovost življenja in okolja,
- predstavijo poklic, ki jih veseli,
- se zavedo pomena načrtovanja razvoja; usvoje (na primeru) pojem sonaravnega oziroma trajnostnega razvoja

III. OPERATIVNI CILJI PREDMETA

4. RAZRED (70 UR)

TEMATSKI SKLOPI

1. DRUŽINE

- 1.1. VRSTE DRUŽIN, SPREMEMBE V DRUŽINSKEM ŽIVLJENJU
- 1.2. DOM, DOMAČIJA
- 1.3. STANOVANJE
- 1.4. NAČINI ŽIVLJENJA
- 1.5. MEDSEBOJNI ODNOSI

2. ŠOLA, ŠOLANJE

- 2.1. ŽIVLJENJE V ŠOLSKI SKUPNOSTI
- 2.2. PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA

3. SOSESKA

- 3.1. DOMAČI KRAJ
- 3.2. RAZVOJ DOMAČEGA KRAJA

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
1.1. PREPOZNAVAJO: - vrste družin (enostarševske družine, sestavljene ali reorganizirane družine,...), - spremembe v družinskem življenju (razveze, smrt, novi člani,...), - pomen sodelovnja pri vsakdanjih opravilih med družinskimi in zunaj družinskimi ustanovami (šolo, zdravstvenim domom, banko,...). RAZUMEVAJO: - smisel povezovanja v družine (ljubezen, varnost, pomoč,...) - pomen sodelovanja. ----- 1.2. SPOZNAVAJO: - pojme dom, domačija, stanovanje, - različne načine bivanja danes v Sloveniji (bloki, indiv., kmečke hiše, mestno, vaško naselje), -nekatere izbrane načine bivanja v svetu. RAZUMEJO: - pojme dom, domačija, stanovanje, -spremembe v okolju, v katerem se razvija (v času in prostoru) bivalna kultura. PRIMERJAJO: - različne načine bivanja v svetu z našimi, - povezanost domov (nekoč in danes) z naravnimi značilnostmi domače pokrajine (ogrevanje, odpadki, voda,...). VREDNOTIJO: - kakovost bivanja, - pozitivne in negativne sestavine ohranjanja stavbne in naselbinske dediščine	1.1. pogovor ob različnih gradivih (pisnih, slikovnih, filmskih, ...) ----- 1.2 - opazovanje, - zbiranje in urejanje podatkov, - opisovanje, - risanje, -opisovanje, fotografiranje - branje	1. DRUŽINE 1.1. - VRSTE DRUŽIN, - SPREMEMBE V DRUŽINSKEM ŽIVLJENJU ----- 1.2. DOM, DOMAČIJA : - NAČINI BIVANJA PRI NAS IN V SVETU, - TIPI DOMOV SKOZI ČAS IN POVEZANOST Z OKOLJEM, - STAVBNA IN NASELBINSKA DEDIŠČINA	1.1. - ne posegamo v zasebnost, - pouk gradimo na primerih, - projektno učno delo - aktivne metode dela uvajamo postopno glede na razvojno stopnjo govora ----- 1.2. učenje na primerih, sodelovalno učenje, projektno učno delo	1.1. zgodovina, geografija, etika in družba, okoljska vzgoja, etnologija, zdravstvena, poklicna vzgoja, spoznavanje okolja ----- 1.2. etnologija, geografija, likovna , okoljska, poklicna in glasbena vzgoja, zgodovina, knjižnična in informac. vzgoja, gospodinj., spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
1.3. ZNAJO: - skicirati tloris stanovanjskega prostora z opremo (stanovanja), - določiti lego stanovanjskih prostorov (prisojnost, osojnost), - poiskati najboljši mesto, prostor za stanovanjsko opremo in utemeljiti izbiro. VREDNOTIJO: - ustreznost bivalnih prostorov z vidika različnih potreb ljudi. 1.4. SPOZNAVAJO - sestavine načina življenja(npr. kultura prehranjevanja, preživljanja prostega časa, šege, navade,...) - sodobno pojmovanje kulture - različne praznike in njihov pomen RAZUMEJO - pomen bontona, omike, gostoljubnosti, prostega časa VREDNOTIJO načine preživljanja prostega časa	1.3. -izdelava modelov stanovanja, -izdelava skice 1.4. - opazovanje, - zbiranje, - opisovanje (urniki - dnevni, tedenski, mesečni, letni), - fotografiranje - raziskovanje - igranje (igre vlog)	1.3. STANOVANJE: - RAZPOREDITEV STANOVANJSKIH PROSTOROV , - NOTRANJA OPREMA IN NJENA RAZPOREDITEV. 1.4. NAČINI ŽIVLJENJA: - KULTURA PREHRANJEVANJA, - VSAKDANJIK (delovnik), DELO, DELITEV DELA, -PRAZNIK, DRUŽINSKI PRAZNIK, ŠEGE, NAVADE, - PROSTI ČAS (konec tedna, počitnice,...), - BONTON, OMIKA, GOSTOLJUBNOST.	1.3. -izhajamo iz konkretnih primerov 1.4. gledališka predstava projektno delo obravnavamo državne, verske, kulturne, aktualne e lokalne praznike lokalne	1.3. naravoslovje in tehnika, okoljska vzgoja, knjižnična in informac. vzgoja, gospodinjstvo, poklicna, likovna, tehnična in glasbena vzgojavzgoja (hranjenje glasbenih posnetkov) 1.4. etnologija, zgodovina, športna, glasbena, likovna, domovinska, zdravstvena, knjižnična in informac. vzgoja, naravoslovje in tehnika, gospodinj., spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
1.5. SPOZNAVAJO: - temeljne otrokove in človekove pravice, - službe in ljudi, ki pomagajo uveljavljati otrokove in človekove pravice. RAZVIJAJO: - občutek odgovornosti do sebe in drugih. PREPOZNAVAJO: - različne potrebe (socialne, emocionalne, kulturne, religiozne,...). RAZLIKUJEJO: - med potrebami, pravicami in dolžnostmi. VREDNOTIJO: - različne (materialne in nematerialne) potrebe v družini. PRIMERJAJO: - položaje otrok v različnih okoljih danes in v preteklosti.	1.5. - intervjuji v sorodniški mreži, - igranje vlog (trigeneracijske družinske zgodbe na izbrano temo npr. biti otrok v različnih obdobjih, otroške igre treh generacij,...), - uporaba virov (Deklaraciji o človekovih pravicah in pravicah otrok, različna g radiva - UNICEF)	1.5. MEDSEBOJNI ODNOSI: - OTROKOVE PRAVICE, DOLŽNOSTI IN ODGOVORNOSTI - DANES IN V PRETEKLOSTI PRI NAS IN DRUGOD.	1.5. - uporaba konkretnih primerov, - igre vlog	1.5 etika in družba, zgodovina, slovenski jezik, etnologija, gospodinj., spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
2.1. SPOZNAVAJO: - sebe in svoje sposobnosti (svoj osebni napredek, svoje cilje, potrebe, želje,...), - razmerje med posameznikom in skupino (skupnostjo), - pomembnost razvijanja sodelovanja za življenje v skupnosti, - razlike med sošolci (po starosti, spolu, religiozni, etnični pripadnosti, v telesnih in umskih značilnostih,...), - različne odvisnosti (od legalnih in ilegalnih drog, hrane,...), - vrste nasilij med otroki, nad otroki, - načine boja proti nasilju. SPREJEMAJO IN SPOŠTUJEJO: - drugačnost in različnost ljudi . PRIDOBIVAJO: - navade, ki nam pomagajo živeti v skupnosti. UGOTAVLJAJO: - kaj se lahko naučijo drug od drugega.	2.1. opisovanje, zbiranje, raziskovanje, igranje, diskutiranje, analiziranje, risanje (karikatura, grafiti), iskanje virov, skupinsko delo (analiza nasilij, odvisnosti,..), igranje vlog na temo konfliktov	2.ŠOLA, ŠOLANJE 2.1. ŽIVLJENJE V ŠOLSKE SKUPNOSTI - JAZ, - ODGOVORNOST DO SEBE IN DRUGIH (jaz in drugi), - SODELOVANJE, SOCIALNE INTERAKCIJE, MEDSEBOJNA POMOČ, KOMUNIKACIJE (moje mesto v šolski skupnosti, konflikti, odločanje), - NASILJA, - RAZLIČNOST, TOLERANCA,, SPOŠTOVANJE ODVISNOSTI.	2.1. izhajamo iz konkretnih situacij, ne posegamo v otrokovo zasebnost, ne vrednotimo Gradimo pozitivno samopodobo učencev z govorno-jezikovno motnjo	2.1. etnologija, okoljska, likovna, poklicna, glasbena in zdravstvena vzgoja, slovenski jezik, zgodovina, spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
2.2. ZNAJO: - določati glavne strani neba s soncem, senco, uro in kompasom, -s pomočjo mreže na karti določati lego, - iskati s pomočjo načrta učilnice, šole, šolske okolice pot, skriti predmet,... - prepoznati vzorec (logiko) razporeditve prostorov v šoli, - določiti lego in pomen posameznih šolskih prostorov ter njihovo medsebojno povezanost. SPOZNAJO: - svojo vlogo pri skrbi za prostore in objekte. RAZIŠČEJO, SPOZNAJO: - varne in manj varne poti v šolo za pešce in kolesarje. VREDNOTIJO: - ureditev šolskega dvorišča z vidika različnih potreb učencev različnih starosti. ----- 3.1. ZNAJO: - razčleniti naselje po prevladujoči namembnosti posameznih delov (s pomočjo letalske fotografije in načrta kraja), -opisati obliko in lego naselja glede na relief, prometnice, vode. SPOZNAVAJO: - najpomembnejše gospodarske in negospodarske dejavnosti v domačem kraju, - komunalne dejavnosti in vlogo posameznika v prizadevanju za urejenost naselja. VREDNOTIJO: - urejenost naselja z vidika potreb različnih skupin krajanov, - čistočo okolice, urejenost, posledice posegov v okolje.	2.2. določanje strani neba, uporabljanje načrta, risanje tlorisov, zbiranje (zamisli o urejanju okolice in šole), načrtovanje, delo s kompasom kartiranje nevarnih točk ----- 3.1. (orientacija, kartiranje okolice šole po namembnosti stavb, opazovanje lege, oblike naselja, ogled gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, pogovor z zaposlenimi) -anketiranje-želje, potrebe,... skupinsko delo (predlogi izboljšav v naselju z vidika določene skupine krajanov,otrok, invalidov, ostarelih,...)	2.2. PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA: - STRANI NEBA, - TLORIS UČILNICE, - NAČRT ŠOLE, - UREDITEV ŠOLSKEGA DVORIŠČA, -VARNA POT V ŠOLO, VARNE POTI ZA PEŠCE IN KOLESARJE. ----- 3.SOSESKA 3.1. DOMAČI KRAJ: - DELI NASELJA, - LEGA NASELJA, - DEJAVNOSTI V NASELJU, - NAČRTOVANJE IN UREJANJE ŽIVLJENJA .	2.2. sodelovalno učenje, projektno delo, terensko delo, izhajamo iz konkretnih razmer, v katere učenci zaidejo kot pešci in kolesarji, poudarimo pomen odgovornega vedenja in ravnanja v prometu, ----- - 3.1. terensko delo, projektno delo, delo v skupinah	2.2. matemat., naravosl., okoljska vzgoja, prometna vzgoja, zemljepis, spoznavanje okolja ----- 3.1. geografija, okoljska, športna, likovna in poklicna vzgoja, slovenščina, naravosl. in tehnika, spoznavanje okolja .

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
3.2 RAZIŠČEJO; SPOZNAVAJO: - razvoj domačega kraja skozi kulturnozgodovinske spomenike, - razvoj in spreminjanje vloge domačega kraja, - življenje v naselju nekoč in danes - preteklost svoje šole, njen nastanek in razvoj, - načine pouka. .RAZUMEJO: - naravne danosti za nastanek in razvoj domačega kraja. UPORABIJO: - spoznanja o preteklosti šole in jih zapišejo v časovni trak. PREDVIDEVAJO: - naravne in družbene danosti, ki bodo vplivale na razvoj domačega kraja. - razvoj šole v prihodnjem obdobju. PRIMERJAJO: - dobre-slabe strani življenja nekoč in danes, - vlogo podeželskega in mestnega naselja v preteklosti.	3.2 -zbiranje, urejanje, razvrščanje, primerjanje, interpretiranje podatkov anketiranje opazovanje raziskovanje, risanje, pisanje, intervju z nekdanjimi delavci šole	3.2. RAZVOJ DOMAČEGA KRAJA: - KAJ JE VPLIVALO NA NASTANEK DOMAČEGA KRAJA? - VAS IN MESTO V ZGODOVINI, - FUNKCIJA NASELJA V PRETEKLOSTI (ŽIVLJENJE NA PODEŽELJU, DELO NA POLJU, OBRT IN ZAČETKI INDUSTRIJE), - ŠIRJENJE IN VLOGA NASELJA V PRETEKLOST IN DANES. - ŠOLA V DOMAČEM KRAJU NEKOČ.	3.2. delo na terenu, delo v muzeju, raziskovalno delo, projektno učno delo	3.2. geografija, zgodovina, naravoslovje, etnologija, poklicna in prometna vzgoja, spoznavanje okolja slovenski jezik, likovna vzgoja, naravoslovje in tehnika,

5. RAZRED (105 UR)

TEMATSKI SKLOPI

4. DOMAČA POKRAJINA

4.1. NASELJA SO RAZLIČNA

4.2. SODELOVANJE MED LJUDMI

4.3. NARAVNE ZNAČILNOSTI

4.4. GOSPODARSTVO NEKOČ IN DANES

4.5. POVEZANOST LJUDI, NASELIJ, POKRAJIN V PRETEKLOSTI IN DANES

4.6. ZGODOVINSKI RAZVOJ V DOMAČI POKRAJINI

5. SLOVENIJA

5.1. LEGA IN ZNAČILNOSTI

5.2. TEMELJNA OBDOBJA SLOVENSKEGA ZGODOVINSKEGA RAZVOJA

5.3. DRŽAVNA UREDITEV

5.4. SLOVENCİ PO SVETU

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
4.ZNAJO prostorsko,funkcionalno opredeliti domačo pokajino. 4.1. SPOZNAVAJO: - razlike v velikosti, namembnosti, videzu različnih tipov naselij (mestna, primestna,...), - na zemljevidu najdejo domači kraj, sosednja naselja in meje občine, - da so na Zemlji tudi pokrajine z drugačnimi naselji (ponazorijo s primeri), - prepoznavna celine in oceane na globusu. RAZLOŽIJO: - nekatere razlike med naselji v domači pokrajini, - vlogo bližjega mesta na življenje v domači pokrajini - (občinskega) središča na življenje v občini. ----- 4.2.SPOZNAVAJO: -selitve prebivalcev (dnevne, začasne, stalne,..), - razlike med ljudmi v skupnosti (po spolu, starosti, religiji, spolni usmerjenosti, etnični pripadnosti, - družbene, socialne, kulturne,..razlike), - oblike sodelovanja med ljudmi v skupnosti (med nacional. manjšinami in narodi) - razlike med formalnim (organiziranim, neosebni) in neformalnim (osebni, intimni) združevanjem, - vrste in oblike medsebojne pomoči, - načine usklajevanja med ljudmi različnih interesov in reševanja konfliktov. RAZUMEJO vzroke selitev (služba, šola, poroka,..) in posledice (praznenje vasi, večanje mest, skupno življenje ljudi različnih kultur), - pomen ustvarjalne porabe prostega časa, razvijanja motivacije za skupno delo in delo v skupnosti, - pomen in utemeljenost potreb po prostovoljnem delu. RAZVIJAJO: - občutke soodgovornosti in osebnega vpliva na razvoj skupnosti. -UGOTAVLJAJO medsebojne povezave ljudi, držav, celin.	4.delo z zemljevidom 4.1.delo s fotografijami, telefonskim imenikom, globusom, načrt občinskega središča in načrt domače pokrajine ----- 4.2.opazovanje, primerjanje statističnih podatkov, delo s tekstom, zbiranje, diskutiranje, oblikovanje in upraba medijskega gradiva, fantazijski izleti, snovanje osebnih inovacij za kakovostnejše življenje v soseski	4. DOMAČA POKRAJINA - OPREDELITEV 4.1. NASELJA SO RAZLIČNA: - NASELJA V DOMAČI POKRAJINI, - OBČINSKO SREDIŠČE, - NASELJA V SLOVENIJI IN V SVETU. ----- 4.2.SODELOVANJE MED LJUDMI: -PREBIVALSTVO, - OBLIKE ZDRUŽEVANJA MED LJUDMI V NASELJU, - DRUŽBENA VPRAŠANJA (socialni problemi, brezposelnost, migracije), - RAZLIKE MED LJUDMI V SKUPNOSTI.	4. uporaba kart in zemljevidov 4.1. ekskurzija in delo na terenu grafični zapisi ----- 4.2. uporaba statističnih podatkov uporaba konkretnih primerov iz neposrednega okolja (načrtovanje zelenic, širitev cest, igrišč,..), igre vlog	4. 4.1. zgodovina, zemljepis, etika in družba, naravosl. in tehnika, okoljska , prometna, državljanska, športna vzgoja, matematika ----- 4.2. slovenski jezik, etika in družba, športna, poklicna, glasbena, prometna in zdravstvena vzgoja, spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
4.3.SPOZNAVAJO (ob primerih) naravne danosti kot pogoj za življenje ljudi danes, v preteklosti in prihodnosti. UGOTAVLJAJO: - vpliv človeka na spreminjanje narave (ob primerih). VREDNOTIJO: - vpliv človeka na spreminjanje narave (ob primerih). ZNAJO: - pokazati in opisati(na zemljevidu domače pokrajine) razporeditev in vrste voda, razlikujejo s pomočjo plastnic ravno površje od neravnega, - uvideti ob primerih vloge posameznih dejavnikov, ki vplivajo na izgled pokrajine, - brati reliefni zemljevid (višinska barvna lestvica, nadmorska višina, relativna višina), - meriti razdalje z grafičnim merilom, - prikazati naravne značilnosti domače pokrajine in izrabo tal (peskovnik, risba, zemljevid,...). RAZUMEJO pomen merila. PRIMERJAJO motive na starih fotografijah in zemljevidih ter ugotavljajo razlike.	4.3. opazovanje, izdelovanje, primerjanje, branje, delo na terenu delo z zemljevidom (branje-relief, barvna lestvica), delo s fotografijami	4.3. NARAVNE ZNAČILNOSTI (relief, vode, prst, podnebje, kamnine, tla, rudnine,...): - LJUDJE SPREMINJAMO POKRAJINO, - ZEMLJEVID DOMAČE POKRAJINE (merilo, relief, vode).	4.3. terensko delo	4.3. zgodovina, zemljepis, etika in družba, naravosl. in tehnika, okoljska , športna vzgoja, matematika, spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
4.4. SPOZNAVAJO: - različne gospodarske dejavnosti (si jih ogledajo, zberejo podatke, prospekte,...). RAZUMEJO: - pomen gospodarskih dejavnosti za življenje ljudi nekoč in danes, - povezanost, odvisnost gospodarskih dejavnosti s pokrajinskimi osnovami nekoč in danes (obrt, turizem,...). IZDELUJEJO: - gospodarsko karto domače pokrajine, berejo preproste karte. VREDNOTIJO: - pozitivne in negativne vplive gospodarskih dejavnosti v dani pokrajini. 4.5. SPOZNAVAJO: - vlogo prometa in komunikacij pri vse večji povezanosti med ljudmi, - pomen vse hitrejšega načina potovanja sporočil za tesnejšo povezanost ljudi na vse večjem prostoru, - oblike gospodarskega prizadevanja v domači pokrajini, - kako smo ljudje, države, celine med seboj povezani. UGOTAVLJAJO: - oblike skrbi za sokrajane (ostarele, bolne, osamljene) in oblike (gospodarskega, športnega,...) sodelovanja ob konkretnem primeru. DOPOLNJUJEJO: - karto prometnih omrežij. PRIMERJAJO: - podatke o številu in vrsti prometa, vezanega na izbrano trgovino, tovarno, dejavnost,... - vplive različnih vrst prometa na okolje, porabo surovin, energije, - nekdanji promet in komunikacije z današnjim. ANALIZIRAJO: - povezanost ljudi, držav, celin (ob konkretnem primeru, npr. vsakodnevnih dobrin, hrane, obleke,...) ali ob aktualnem dogodku (naravne nesreče, olimpijske igre, ..).	4.4. ogledovanje, anketiranje, zbiranje, urejanje podatkov, grafični zapisi, raziskovanje, branje gospodarske karte, razvrščanje 4.5. zbiranje in urejanje podatkov, dopolnjevanje karte, branje voznih redov, sporočanje, raziskovanje, opisovanje, fotografiranje, grafični zapisi	4.4. GOSPODARSTVO NEKOČ IN DANES: - POMEMBNEJŠE GOSPODARSKE DEJAVNOSTI V DOMAČI POKRAJINI. 4.5. POVEZANOST LJUDI, NASELIJ, POKRAJIN V PRETEKLOSTI IN DANES: - VRSTE PROMETNIH POTI IN PROMETA, PROMETNI TOKOVI LJUDI IN TOVORA, POVEZANOST S SVETOM, - SOODVISNOST (gospodarska, informacijska, politična, okoljska ekonomska, ...).	4.4. ogled posameznih dejavnosti, opazovanje poti od surovine do končnega izdelka delo s kartami 4.5 delo na terenu raziskovalne naloge poudarimo pomen odgovornega vedenja in ravnanja v prometu	4.4. okoljska, poklicna in športna vzgoja, etnologija, spoznavanje okolja 4.5. etnologija, zgodovina, geografija, okoljska, likovna, prometna, knjižnična in inform. vzgoja, spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
4.6. SPOZNAVAJO: - življenje ljudi v preteklosti in ga primerjajo z današnjim, - pomembnejše kulturnozgodovinske spomenike, - znane osebnosti iz domače pokrajine, - da do nekaterih sprememb pride hitro, do drugih počasi, - da do nekaterih sprememb pride zaradi določenih vzrokov (vzrok-posledica) - nekatere šege in praznike. ZNAJO: - se orientirati v času in prostoru, - razvijati aktivne oblike dela in raziskovati preteklost (s pomočjo literature, virov, obiska muzeja). RAZUMEJO: - kaj so kulturnozgodovinski spomeniki, - pomen kulturnozgodovinskih spomenikov, - kaj so šege in navade, - kaj vpliva na družbeni razvoj (razvoj znanosti, tehnologije, razmerij med ljudmi). ANALIZIRAJO: - različne učinke družbenih sprememb (kaj olajšuje vsakdanje življenje ljudi, kakšna tveganja prinaša napredek). SPOŠTUJEJO, OHRANJAJO: - pozitivno tradicijo (šege, kulturne spomenike,...).	4.6. časovno orientiranje, zbiranje, primerjanje, opazovanje, pogovor, grafični zapisi, raziskovanje s pomočjo virov, branje in izdelovanje časovnega traku pogovor o izbrani temi (npr. razvoj oskrbe z vodo, energijo,...)	4.6. ZGODOVINSKI RAZVOJ V DOMAČI POKRAJINI SKOZI ŽIVLJENJE LJUDI: - ZGODOVINA MOJEGA ŽIVLJENJA, - ČASOVNI TRAK ZGODOVINE ČLOVEŠTVA, - PRAZGODOVINA, RIMLJANI NA NAŠEM OZEMLJU-STARI VEK, - SREDNJEVEŠKI GRADOVI, STARO MESTO - SPREMEMBE V NOVEM VEKU, KAJ NAM PRIPOVEDUJEJO STARE SLIKE, - V MUZEJU, - KULTURNI SPOMENIKI V DOMAČEM KRAJU IN POKRAJINI)arheološka najdišča, gradovi, cerkve, znamenja,...), -ZNAMENITI ROJAKI, - ŠEGE IN PRAZNIKI V SLOVENIJI, - DRUŽBENE SPREMEMBE, - DEJAVNIKI VPLIVA NA DRUŽBENI RAZVOJ, - PROTISLOVNI UČINKI NAPREDKA.	4.6. konkretni primeri iz dane pokrajine (npr. zapis z rimskimi številkami), projektno učno delo, obisk muzeja, delo v skupinah, delo na terenu, sodelovalno učenje,	4.6. slovenski jezik, naravoslovje in tehnika, zgodovina, geografija, etnologija, okoljska, poklicna, likovna, glasbena, zdravstvena ter knjižnična in informacij. vzgoja, spoznavanje okolja

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
5.1. ZNAJO: - na zemljevidu Evrope, sveta, globusu pokazati lego Slovenije, - ob slikovnem gradivu in kartah prepoznati in opisati nekatere pokrajinske značilnosti (površje, vode, videz naselij, izraba pokrajine,...) slovenskih pokrajin, - na zemljevidu Slovenije pokazati naravne enote, največja mesta, reke,...), - ločiti med slovenskimi tipičnostmi, posebnostmi in stereotipi. SPOZNAVAJO: - slovenske (manjšinske) tipičnost, se zavedajo in cenijo posebnosti in sestavine, ki sooblikujejo našo istovetnost in pomagajo pri razločevanju med drugimi, - razliko med domovino in državo. ----- -- 5.2. SPOZNAVAJO: - nekaj najbolj temeljnih obdobij in dogajanj iz slovenske preteklosti.	5.1. delo z zemljevidi, delo s slikovnim gradivom, filmom, ekskurzije terensko delo ----- 5.2. zbiranje, opisovanje, ogledovanje, opazovanje	5. SLOVENIJA 5.1. LEGA IN ZNAČILNOSTI: -LEGA DOMAČE POKRAJINE V SLOVENIJI, SLOVENIJE V EVROPI IN NA ZEMLJI, - POKRAJINSKE IN GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI ALPSKEGA, PRIMORSKEGA, PANONSKEGA IN DINARSKEGA SVETA, - SLOVENSKA RAZPOZNAVANOST (končnice, kozolci,...). ----- 5.2. TEMELJNA OBDOBJA SLOVENSKEGA ZGODOVINSKEGA RAZVOJA (naselitev Slovanov, Karantanija, sprejetje krščanstva, slovenski prostor v okviru sosednjih držav, razdelitev na dežele, turški vpadi in obramba pred Turki, položaj kmetov in upori, pomen reformacije (1. slovenska knjiga), ideja zedinjene Slovenije, grozote vojne, Slovenci v Jugoslaviji, samostojna Slovenija).	5.1. ekskurzija ----- 5.2. informativno seznanjanje ob slikovnem gradivu in časovnem traku, obisk muzeja,	5.1. okoljska, državljanska in glasbena vzgoja, etnologija, geografija ----- 5.2. slovenski jezik, naravoslovje, okoljska, glasbena in državljanska vzgoja, geografija, zgodovina,

OPERATIVNI CILJI Učenci	DEJAVNOSTI	PREDLAGANE VSEBINE	SPECIALNO DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	MEDPRED. POVEZAVE
5.3. SPOZNAVAJO: - organiziranost slovenske države, - simbole, znake in himno države, - glavno mesto. ZNAJO: - naštetih državne simbole, - opisati grb.	5.3. zbiranje, anketiranje, intervjuvanje, delo s karto, risanje	5.3 DRŽAVNA UREDITEV SLOVENIJE: (organiziranost države) - DRŽAVLJANI, - SIMBOLI, ZNAKI IN HIMNA, - GLAVNO MESTO.	5.3. sodelovalno učenje	5.3. slovenski jezik, geografija, zgodovina, državljska, likovna in glasbena vzgoja
5.4. SPOZNAVAJO: - pojme zamejstvo in manjšina, izseljenstvo, zdomstvo, - osnovne predstave o Slovencih v zamejstvu in o slovenskih izseljencih, - pomen in pravice narodnih manjšin pri nas, - prizadevanja Slovenije za boljše sodelovanje z drugimi državami. ZNAJO: - naštetih manjšine v Sloveniji, - pokazati na zemljevidu, kje živijo Slovenci v zamejstvu in po svetu.	5.4. zbiranje, anketiranje, branje tematskih kart, razgovor o aktualnih dogodkih	5.4.SLOVENCİ PO SVETU: - MANJŠINE V SLOVENIJI, - SLOVENCİ V SVETU (zamejstvo, izseljenstvo, zdomstvo) - SODELOVANJE Z DRUGIMI DRŽAVAMI.	5.4. projektno učno delo (na narodnostno mešanih ozemljih)	5.4. zgodovina, geografija, slovenski jezik, državljska, likovna in glasbena vzgoja, etnologija

IV. DIDAKTIČNI PRINCIPI IN PRIPOROČILA

Pri predmetu družba so cilji kompleksno zasnovani, za njihovo doseganje izhajamo iz učenčevega predznanja, sposobnosti in interesov.

Upoštevati pa je potrebno še:

- osebno doživljanje in izkušnje učencev ter njihove interese; učni proces, je zasnovan na vsakodnevnih, resničnih in iz neposrednega osebnega ter družbenega okolja izhajajočih vprašanj učencev (primerjamo le na informativni ravni)
- probleme obravnavamo celostno, interdisciplinarno v vsej njihovi interaktivnosti,
- usmerjamo k prepoznavanju povezav in odnosov,
- usmerjamo k načrtovanju akcij v neposrednem okolju in vzpodbujamo analiziranje načrtovanja in izvedbe,
- usmerjamo k soočanju različnih stališč, analiziranju dilem in oblikovanju vrednot, vrednostnega sistema,
- usmerjamo k pridobivanju različnih spretnosti učenja.

UČNE OBLIKE IN METODE

Primerne so različne učne oblike od individualnega dela, dela v parih, skupinah,.. Poudarek je na aktivnih metodah dela:

- projektno učno delo,
- problemski pouk,
- terensko delo,
- sodelovalno učenje,
- igre in simulacije,
- razgovor,
- raziskovalno učenje.

Učenci z motnjami v govorno-jezikovni komunikaciji imajo zmanjšane sposobnosti razumevanja in uporabe jezika, okvare tvorbe glasu, okvare, ki zajemajo obliko in vsebino govora ter motnje branja in pisanja.

Specifičnost učencev z govorno-jezikovno motnjo se pri posameznih predmetih kaže kot:

- slabše izražanje, pomanjkljive jezikovne asociacije, skromen aktivni besedni zaklad, slabo pisanje;
- težave na področju razumevanja besed, pojmov, povedi in snovi kot celote;
- težave pri ločevanju bistvenega od nebistvenega;
- težave z usvajanjem znanj.

Pouk predmeta družba zahteva metode aktivnega učenja in poučevanja, ki vključujejo uporabo različnih virov informacij, kritično sprejemanje in presojanje podatkov in informacij, njihovo analiziranje, povezovanje in posploševanje, načrtovanje in izvajanje preprostih raziskav, projektno delo. Te metode in oblike učenja pa predstavljajo učencem z govorno-jezikovno motnjo največ težav.

Kljub težavam se naši učenci učijo, da bi vedeli, da bi znali znanje uporabiti za celovito osebno rast in uspešno socialno integracijo.

Za uspešno uvajanje metod aktivnega učenja je potrebno;

- postopno uvajanje aktivnih metod glede na razvojno stopnjo govora,

- določiti strategijo uspešnih metodičnih postopkov (dejavnosti) za doseganje temeljnih in znotraj njih minimalnih standardov znanj (ciljev),
- pri načrtovanju dela upoštevati učenčeve govorno-jezikovne posebnosti,
- prilagajati (vsaj v začetku) učbenike in delovne zvezke,
- učencu ponuditi vzorce, modele usvajanja,
- učencu dati možnost, da se izkaže.

Preverjanje in ocenjevanje učenca z govorno-jezikovno motnjo mora biti stalna sestavina pouka. Preverjamo in ocenjujemo ustno ali pisno kognitivne, konativne in spretnostne vidike dela učencev. S tem zagotavljamo pozitiven odnos med učiteljem in učencem, ustvarjamo prijetno vzdušje, razumevanje in potrpežljivost, ustrezno vrednotimo učenčev napredek in zagotavljamo objektivnost ocenjevanja skozi celoten proces pouka. Pisni izdelki so lahko slovnično nepravilni, pojavi se zamenjava besednega reda, zamenjava črk (grafomotorična nezrelost), kar pa ne sme vplivati na oceno.

V. KATALOG ZNANJA

Katalog znanja zajema standarde znanja, vezane na ocenjevanje znanja za vsak razred posebej. Standarde znanja smo razdelali na treh ravneh. Z oznakami ob vzgojno-izobraževalnih ciljih so označeni različni nivoji zahtevnosti, kar omogoča lažje odločanje pri preverjanju in ocenjevanju in ponuja možnosti fleksibilne učne diferenciacije.

- MINIMALNI STANDARDI ZNANJA so dosežki praviloma vseh učencev na določeni razvojni stopnji in izhajajo iz ciljev preverjanja in ocenjevanja znanja. Pri opredelitvi smo upoštevali pomembnost učnih ciljev za nadaljevanje učenja predmeta na višji stopnji; pomen ciljev za reševanje realnih življenjskih problemov oz. za delovanje posameznika v okolju; prispevek doseženih ciljev k splošni kulturi učencev in dosegljivost učnih ciljev praviloma za vse učence. Učenec, ki dosega minimalne standarde znanja ne more biti negativno ocenjen.
- NEKOLIKO ZAHTEVNEJŠI STANDARDI ZNANJA, teh učnih ciljev ne dosegajo vsi učenci.
- ZAHTEVNEJŠI STANDARDI ZNANJA, pri učnih ciljih je poudarek na samostojnosti učencev, razvijanju kritičnosti, gre za višje taksonomske cilje.

1. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA (s pojmi)

4. razred

1. Tematski sklop

DRUŽINE-

VRSTE DRUŽIN, SPREMEMBE V DRUŽINSKEM ŽIVLJENJU, DOM, DOMAČIJA, STANOVANJE, NAČINI ŽIVLJENJA, MEDSEBOJNI ODNOSI.

Učenec zna:

1.1.

- na izbranih primerih imenovati-govornemu statusu primerno- člane družine,
- naštetih –govornemu statusu primerno-tipe družin,
- navesti spremembe v družinskem življenju,
- razložiti in utemeljiti pomen sodelovanja pri vsakdanjih opravilih med družinskimi in zunaj družinskimi ustanovami (šola, zdravstvenim domom, banko,...),
- utemeljiti smisel povezovanja v družine (ljubezen, varnost, pomoč,...),
- primerjati različne načine bivanja,

1.2.

- ob danem primeru, slikovnem materialu prepoznati kaj je dom, domačija, stanovanje
- razložiti pojme dom, domačija, stanovanje,
- naštetih vsaj dva načina bivanja različne načine bivanja danes v Sloveniji (bloki, indiv., kmečke hiše, mestno, vaško naselje),
- primerjati različne načine bivanja danes v Sloveniji (bloki, indiv., kmečke hiše, mestno, vaško naselje),
- primerjati nekatere izbrane načine bivanja v svetu z našimi,
- opisati spremembe v okolju, v katerem se razvija (v času in prostoru) bivalna kultura.,
- presoditi povezanost domov (nekoč in danes) z naravnimi značilnostmi domače pokrajine (ogrevanje, odpadki, voda,...),
- vrednotiti kakovost bivanja,
- vrednotiti pozitivne in negativne sestavine ohranjanja stavbne in naselbinske dediščine.
-

1.3.

- ob tlorisu prepoznati, poimenovati-govornemu statusu primerno- stanovanjske prostore,
- naštetih-govornemu statusu primerno- stanovanjske prostore,
- skicirati tloris stanovanjskega prostora z opremo (stanovanja),
- določiti lego stanovanjskih prostorov (prisojnost, osojnost),
- poiskati najboljši prostor za stanovanjsko opremo in utemeljiti izbiro,
- vrednotiti ustreznost bivalnih prostorov z vidika različnih potreb ljudi,

1.4.

- ob konkretnem primeru identificirati nekatere sestavine načina življenja(npr. kultura prehranjevanja, preživljanja prostega časa, šege, navade,...),
- interpretirati sodobno pojmovanje kulture,
- razložiti-govornemu statusu primerno- pomen najbolj temeljnih družinskih in državnih praznikov,
- razložiti-govornemu statusu primerno- najbolj temeljne sestavine bontona,
- razlikovati,oceniti načine preživljanja prostega časa,

1.5.

- naštetih-govornemu statusu primerno nekaj temeljnih otrokovih pravice (do igre, varnosti, izobraževanja,...),
- prepoznati službe in ljudi, ki pomagajo uveljavljati otrokove in človekove pravice,
- razložiti pomen odgovornosti do sebe in drugih,
- razlikovati različne potrebe (socialne, emocionalne, kulturne, religiozne,...),
- razlikovati med potrebami, pravicami in dolžnostmi,
- vrednotiti različne (materialne in nematerialne) potrebe v družini.,
- primerjati položaje otrok v različnih okoljih danes in v preteklosti.

2. Tematski sklop

ŠOLA, ŠOLANJE

ŽIVLJENJE V ŠOLSKI SKUPNOSTI;PROSTORSKA ORIENTACIJA IN KARTOGRAFIJA.

Učenec zna:

2.1.

- opisati-govornemu statusu primerno sebe in svoje sposobnosti (svoj osebni napredek, svoje cilje,

- potrebe, želje,...),
- ugotavljati odnose (razlikovati, analizirati) razmerje med posameznikom in skupino (skupnostjo),
- razložiti pomembnost razvijanja sodelovanja za življenje v skupnosti,
- našteti –govornemu statusu primerno- različne odvisnosti (od legalnih drog, hrane,...),
- našteti –govornemu statusu primerno- vrste nasilij med otroki, nad otroki,
- poznati načine boja proti nasilju,
- zavzemati za spoštovanje drugačnosti in različnosti ljudi,
- ugotoviti navade, dejavnosti, ki nam pomagajo živeti v skupnosti,
- ugotoviti, kaj se lahko naučijo drug od drugega.,
- 2.2.
- določati glavne strani neba (s soncem ali alisenco, uro ali kompasom ali....),
- s pomočjo mreže na karti določati lego,
- iskati s pomočjo načrta učilnice, šole, šolske okolice, skriti predmet,....,
- prepoznati vzorec (logiko) razporeditve prostorov v šoli,
- določiti lego in pomen posameznih šolskih prostorov ter njihovo medsebojno povezanost,
-
- opredeliti svojo vlogo pri skrbi za prostore in objekte,
- navesti –govornemu statusu primerno- varne in manj varne poti v šolo za pešce in kolesarje,
- raziskati varne in manj varne poti v šolo za pešce in kolesarje,
- oceniti ureditev šolskega dvorišča z vidika različnih potreb učencev različnih starosti,

3. Tematski sklop

SOSESKA

DOMAČI KRAJ, RAZVOJ DOMAČEGA KRAJA

Učenec zna:

3.1.

- razčleniti naselje po prevladujoči namembnosti posameznih delov (s pomočjo letalske fotografije in načrta kraja),
- opisati obliko in lego naselja glede na relief, prometnice, vode,
- navesti –govornemu statusu primerno-najpomembnejše gospodarske in negospodarske dejavnosti v domačem kraju,
- razložiti pomen komunalnih dejavnosti in vlogo posameznika v prizadevanju za urejenost naselja.,
- vrednotiti urejenost naselja z vidika potreb različnih skupin krajanov,
- oceniti čistočo okolice, urejenost, posledice posegov v okolje,
- 3.2
- opisati-govornemu statusu primerno- razvoj domačega kraja,
- opisati-govornemu statusu primerno- življenje v naselju nekoč in danes,
- razložiti pomen naravnih danosti za nastanek in razvoj domačega kraja,
- predvideti naravne in družbene danosti, ki bodo vplivale na razvoj domačega kraja,
- primerjati dobre-slabe strani življenja nekoč in danes,
- primerjati vlogo podeželskega in mestnega naselja v preteklosti,
- obnoviti nekaj o preteklosti svoje šole,
- raziskati preteklost svoje šole, njen nastanek in razvoj,
- opisati-govornemu statusu primerno- načine pouka.,
- uporabiti spoznanja o preteklosti šole in jih zapisati v časovni trak,
- napovedati razvoj šole v prihodnjem obdobju.

5. razred

4. Tematski sklop

DOMAČA POKRAJINA

NASELJA SO RAZLIČNA, SODELOVANJE MED LJUDMI, NARAVNE ZNAČILNOSTI, GOSPODARSTVO NEKOČ IN DANES, POVEZANOST LJUDI, NASELIJ, POKRAJIN V PRETEKLOSTI IN DANES, ZGODOVINSKI RAZVOJ V DOMAČI POKRAJINI

Učenec zna:

4.1.

- prostorsko, funkcionalno opredeliti domačo pokrajino,
- ugotoviti razlike v velikosti, namembnosti, videzu različnih tipov naselij (mestna, primestna,...),

- na zemljevidu poiskati domači kraj, sosednja naselja in meje občine,
- prepoznati celine in oceane na globusu,
- razložiti –govornemu statusu primerno- nekatere razlike med naselji v domači pokrajini,
- opredeliti vlogo (občinskega) središča na življenje v občini,
- navesti na Zemlji pokrajine z drugačnimi naselji (ponazorijo s primeri),
-
- 4.2.
- razloži razlike med selitvami prebivalcev (dnevne, začasne, stalne,...),
- ugotoviti razlike med ljudmi v skupnosti (po spolu, starosti, religiji, spolni usmerjenosti, etnični pripadnosti, družbene, socialne, kulturne,..razlike),
-
- navesti –govornemu statusu primerno-oblike sodelovanja med ljudmi v skupnosti, utemeljiti razlike med formalnim (organiziranim, neosebim) in neformalnim (osebim, intimnim) združevanjem,
-
- naštetih –govornemu statusu primerno-vrste in oblike medsebojne pomoči,
- presoditi načine usklajevanja med ljudmi različnih interesov in reševanja konfliktov,
- razložiti vzroke selitev (služba, šola, poroka,..) in posledice (praznenje vasi, večanje mest, skupno življenje ljudi različnih kultur),
- oceniti pomen ustvarjalne porabe prostega časa, razvijanja motivacije za skupno delo in delo v skupnosti,
- razložiti pomen in utemeljenost potreb po prostovoljnem delu,
- utemeljiti pomern medsebojne povezave ljudi, držav, celin,
- 4.3.
- ob primerih ugotoviti naravne danosti kot pogoj za življenje ljudi danes, v preteklosti in prihodnosti.,
- navesti –govornemu statusu primerno-vpliv človeka na spreminjanje narave (ob primerih),
- vrednotiti vpliv človeka na spreminjanje narave (ob primerih),
- pokazati in opisati(na zemljevidu domače pokrajine) razporeditev in vrste voda, razlikujejo s pomočjo plastnic ravno površje od neravnega,
- uvideti ob primerih vloge posameznih dejavnikov, ki vplivajo na izgled pokrajine,
- brati zemljevid reliefa (višinska barvna lestvica, nadmorska višina, relativna višina),
-
- meriti razdalje z grafičnim merilom,
- prikazati naravne značilnosti domače pokrajine in izrabo tal (peskovnik, risba, zemljevid,..),
- razložiti pomen merila.,
- primerjati motive na starih fotografijah z novejšimi
- primerjati stare zemljevide ter ugotavljati razlike,
- 4.4.
- navesti.-govornemu statusu primerno- različne gospodarske dejavnosti (si jih ogledajo, zberejo podatke, prospekte,...),
-
- imenovati-govornemu statusu primerno- nekatere starejše gospodarske dejavnosti,
- razložiti pomen gospodarskih dejavnosti za življenje ljudi nekoč in danes,
- ugotoviti povezanost, odvisnost gospodarskih dejavnosti s pokrajinskimi osnovami nekoč in danes (obr, turizem,...),
- izdelati gospodarsko karto domače pokrajine,
- bratti, preproste karte,
- vrednotiti pozitivne in negativne vplive gospodarskih dejavnosti v dani pokrajini,
- 4.5.
- predstaviti vlogo prometa in komunikacij pri vse večji povezanosti med ljudmi,
- razložiti pomen vse hitrejšega načina potovanja sporočil za tesnejšo povezanost ljudi na vse večjem prostoru,
- ugotoviti oblike in pomen skrbi za sokrajane (ostarele, bolne, osamljene) in oblike (gospodarskega, športnega,...) sodelovanja ob konkretnem primeru,
- dopolniti karto prometnih omrežij in tokov,
- primerjati podatke o številu in vrsti prometa, vezanega na izbrano trgovino, tovarno, dejavnost,..,
- primerjati vplive različnih vrst prometa na okolje, porabo surovin, energije,
- primerjati nekdanje oblike prometa in komunikacije z današnjim,
- ugotoviti (analizirati) povezanost ljudi, držav, celin (ob konkretnem primeru, npr. vsakodnevnih dobrin, hrane, obleke,...) ali ob aktualnem dogodku (naravne nesreče, olimpijske igre,..),
-
- 4.6.
- izdelati časovni trak,
- orientirati se na časovnem traku,
- opisati-govornemu statusu primerno- življenje ljudi v preteklosti,
- primerjati življenje ljudi v preteklosti z današnjim,
- navesti pomembnejše kulturnozgodovinske spomenike (arheološka najdišča, gradove, cerkve,..)

-
- navesti-govornemu statusu primerno- znane osebnosti iz domače pokrajine,
- ugotoviti vzroke in posledice nekaterih sprememb,
- navesti-govornemu statusu primerno- nekatere šege in praznike,
- se orientirati v času in prostoru,
- razvijati aktivne oblike dela in raziskovati preteklost (s pomočjo literature, virov, obiska muzeja),
- razložiti kaj so kulturnozgodovinski spomeniki,
- razložiti pomen kulturnozgodovinskih spomenikov,
- opredeliti kaj so šege in navade,
- navesti kaj vpliva na družbeni razvoj (razvoj znanosti, tehnologije, razmerij med ljudmi),
- ugotoviti (analizirati) različne vplive družbenih sprememb (kaj olajšuje vsakdanje življenje ljudi, kakšna tveganja prinaša napredek)..navesti načine ohranjanja pozitivne tradicije (šege, kulturne spomenike,...).

5. Tematski sklop

SLOVENIJA

LEGA IN ZNAČILNOSTI, TEMELJNA OBDOBJA SLOVENSKEGA ZGODOVINSKEGA RAZVOJA, DRŽAVNA UREDITEV, SLOVENCİ PO SVETU

Učenec zna:

5.1.

- na zemljevidu Evrope, sveta, globusu pokazati lego Slovenije,
- ob slikovnem gradivu in kartah prepoznati in opisati-govornemu statusu primerno- nekatere pokrajinske značilnosti (površje, vode, videz naselij, izraba pokrajine,...)slovenskih pokrajin,
-
- na zemljevidu Slovenije pokazati naravne enote, največja mesta, reke,...),
- ločiti med našimi tipičnostmi, posebnostmi in stereotipi,
- navesti-govornemu statusu primerno- naše tipičnost,
- oceniti in ceniti posebnosti in sestavine, ki sooblikujejo našo istovetnost in pomagajo pri razločevanju med drugimi,
- razložiti razliko med domovino in državo,
- 5.2.
- navesti-govornemu statusu primerno- nekaj najbolj temeljnih obdobij in dogajanj iz slovenske preteklosti,
-
- razlikovati med pojmom Slovan in Slovenec,
- naštetih države v katerih so Slovenci živeli v preteklosti,
- razložiti pomen samostojne države,
- 5.3.
- predstaviti organiziranost slovenske države,
- predstaviti simbole, znake in himno države,
- opisati-govornemu statusu primerno- glavno mesto in njegov pomen,
- naštetih-govornemu statusu primerno- državne simbole,
- opisati-govornemu statusu primerno- grb,
- 5.4.
- razložiti pojme zamejstvo in manjšina, izseljenstvo, zdomstvo,
- pojasniti pomen in pravice narodnih manjšin pri nas,
- navesti prizadevanja Slovenije za boljše sodelovanje z drugimi državami.,
- naštetih-govornemu statusu primerno- manjšine v Sloveniji,
- pokazati na zemljevidu, kje živijo Slovenci v zamejstvu in po svetu.

ZNANJA VEZANA NA DEJAVNOSTI

Načrtovanje:

- zna z učiteljevim vodenjem predlagati vire za pridobivanje podatkov (knjige, fotografije, ljudje,...).

Zbiranje podatkov:

- pri neposrednem opazovanju zavestno uporablja različna čutila,
- ob vodenju prepozna glavne značilnosti opazovanega predmeta ali pojava
- je pozoren na podrobnosti in celoto
- pri pisnih (in elektronskih virih, če so na voljo v šoli) zna uporabljati različna kazala, se znajde v leksikonih, slovarjih, emciklopedijah, atlasih, zna poiskati v knjižnici ustrezno knjigo, zgoščenko,...

- v danem krajšem (gluhim in naglušnim pripravljenem) besedilu (do 5 strani) najde iskani podatek,
- uporabi preproste raziskovalne metode in pripomočke za zbiranje podatkov (vprašalnik, delovni list,
- preglednico,...)..

Zapisovanje, urejanje in predstavitev podatkov:

- Uredi po navodilu zbrane podatke na različne načine (miselni vzorec, plakat, diagram, grafični zapis,...),
- zna napisati s pomočjo vprašanj poročilo o delu,
- predstavi svoje delo samostojno, v skupini (ustno, pisno, slikovno, grafično,...npr. s plakatom, razstavo, dramatizacijo, z igro vlog predstavi neko situacijo, svoj pogled, stališče).

Razlaganje in vrednotenje:

- ugotovi podobnosti in razlike med svojimi izkušnjami in izkušnjami drugih ljudi v različnih prostorih in časih,
- naredi zaključke o podatkih in utemeljiti svoje podatke,
- zna razlikovati med dejstvi, stališči in domišljijo.

Razvijanje stališč:

- predstavi ob vodenju svoja stališča,
- utemelji svoja stališča,
- zna izluščiti ustrezne, določene podatke za reševanje določenega problema,

2. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA - ob koncu predmeta v predmetniku

1. LJUDJE V PROSTORU

Domači kraj. Domača pokrajina (območje, kjer poteka življenje učencev, njihovih družin, sokrajanov; to je vplivno območje kraja, kjer je šola in občinsko središče, postopno se lahko širi do regionalnega središča). Učenec opiše osnovne naravne in družbene značilnosti domače pokrajine. Našteje nekaj primerov vplivanja naravnih osnov na življenje ljudi in navede, kako ljudje spreminjamo naravo. Človekove posege tudi vrednoti. Domačo pokrajino zna s pomočjo zemljevidov, globusa pokazati v Sloveniji in na Zemlji. Našteje nekaj primerov povezanosti z drugimi pokrajinami v Sloveniji in po svetu.

Slovenija. Domače, znano primerja s konkretnimi primeri iz drugih slovenskih pokrajin. Na koncu 5. razreda razlikuje štiri naravne enote Slovenije: alpski svet s predalpskim, primorski, panonski in dinarski svet. S pomočjo zemljevida in fotografij prepozna in opiše posamezno pokrajino ter jo primerja z domačo pokrajino. Našteje nekaj primerov vpliva naravnih značilnosti na način življenja ljudi in navede, kako se to vidi v videzu pokrajin. Vrednoti posege v naravo. S pomočjo zemljevida načrtuje potovanje in opiše pot v druge slovenske pokrajine.

Zemlja. Na globusu pokaže celine, našteje in opiše nekaj razlik in podobnosti med pokrajinami in življenjem ljudi pri nas in drugod. S pomočjo globusa opiše načine potovanja v obravnavane kraje in navede vsaj en primer povezanosti našega življenja z življenjem ljudi po svetu.

Temeljni pojmi:

- načrt, zemljevid, globus, atlas, legenda, znaki, merilo karte, tloris, plastnica ali višinska črta, orientacija karte, model, letalska fotografija, kartiranje,
- orientacija, kompas, glavne in stranske strani neba, prisojnost, osojnost,
- proizvodne dejavnosti- industrija, kmetijstvo, gozdarstvo, obrt, rudarstvo,
- neproizvodne dejavnosti- obrt, turizem, trgovina, bančništvo, pošta, šolstvo, zdravstvo, policija, vojska, uprava, komunalne dejavnosti,
- naselje, soseska, podeželsko, mestno naselje, mestna četrt, občinsko središče, glavno mesto, prebivalstvo, selitve,
- promet, cestno, železniško omrežje, pristanišče, letališče, vodovodno, električno omrežje, plinovod, prometni tok, potniški, tovorni promet, prenos sporočil,
- pokrajina, naravne značilnosti (relief, kamnine, rudnine, vode, prsti, vreme, rastlinstvo, živalstvo), naravna dediščina,
- površje, celina, ocean, kopno, morje, otok, polotok, gorovje, hribovje, gričevje, ravnina, nižina, kotlina, nadmorska višina, relativna višina,
- vode, tekoče, stoječe, površinske, podzemne,
- občina, država, domovina, državna meja, mejni prehod.

2. LJUDJE V ČASU

Na časovnem traku pokaže glavna obdobja iz zgodovine človeštva (prazgodovina, stari vek, srednji vek, novi vek). Opiše (ob časovnem traku, slikovnem gradivu,...) nekaj primerov različnih načinov življenja v preteklosti in jih primerja z današnjim. Z uporabo različnih virov pride do spoznanj o preteklosti. Primerja domače značilnosti, kulturo in načine življenja (dediščino in sodobnost) z značilnostmi drugod. S pomočjo dejstev in ob časovnem traku našteje temeljna obdobja slovenskega zgodovinskega razvoja. Vrednoti pomen pričevanj kulturne dediščine.

Temeljni pojmi:

- vas, mesto, dom, domačija, župan, obzidje, ralo, plug, traktor, obrtnik, trgovec, kmet, uradnik, delo, delovnik, praznik, konec tedna,
- bonton, omika, gostoljubnost, šege, navade, posebnost, tipičnost,
- kmetijstvo, poljedelstvo, vinogradništvo, živinoreja, rokodelstvo (steklarstvo, lončarstvo, kovaštvo, suha roba), obrt, rudarstvo, industrija, turizem, trgovina, fužinarstvo, solinarstvo (vezano je na domačo pokrajino),
- tovorništvo, prevozništvo, čolnarjenje, splavarjenje, železnica, javni mestni promet, letalski promet, pomorski promet,
- časovni trak, arheolog, etnolog, kamena doba, mostiščarji, bakrena, bronasta, železna doba, stari vek, Rimljani, srednji vek, novi vek, kulturni spomenik, spomenik naravne in kulturne dediščine, muzej, muzejska zbirka, sedanost, preteklost, prihodnost,
- Slovani, Karantanija, krščanstvo, slovenske dežele, protiturški tabor, protestantizem,

- Jugoslavija, Slovenija,
- narod, država, državljan, predsednik države, vlada, predsednik vlade, minister, poslanec, himna, grb, zastava, parlament, občina, narodne manjšine, zamejstvo, izseljenci, zdomci, dvojezične šole.

3. LJUDJE V DRUŽBI

Učenec zna izraziti svoje doživljanje, potrebe, želje, pričakovanja. Razlikuje med pravicami, dolžnostmi in odgovornostjo. Navede in prepozna razlike med ljudmi (po spolu, starosti, veroizpovedi, socialnem položaju, narodni pripadnosti,...). Sprejema in spoštuje drugačnost in različnost med ljudmi. Opiše oblike in načine povezanosti življenja ljudi v družinah, šolah, lokalnih skupnostih ter vrednoti pomen sodelovanja in povezovanja. Razume pomen sodelovanj, njegove načine in oblike, tekmovanj, nasprotovanj, konfliktov, načinov reševanj konfliktov. Zaveda se sprememb v okolju, času in družbi, prepozna nekatere in razume vzroke zanje. Razume in vrednoti pomen načrtovanja in razmišljanja o prihodnosti.

Temeljni pojmi:

- družina (enostarševska, sestavljena, razširjena), poroka, ločitev,
- pravica, dolžnost, odgovornost, potrebe, želje, interesi,
- posameznik, skupina, družba, skupnost, posameznikove sposobnosti, veroizpoved, odvisnost, droga, nasilje, navade, razvade, konflikti, spori, spoštovanje, strpnost,
- delo, zaposlitev, brezposelnost, prostovoljnost, , selitev.

Znanja s področja dejavnosti

Učenec zna zbirati podatke o domači pokrajini, Sloveniji, svetu, preteklosti in družbenih dogajanjih iz različnih virov (z anketiranjem, neposrednim in posrednim opazovanjem, z uporabo pisnih, materialnih in grafičnih virov). Podatke zna shraniti, urediti, predstaviti, na njihovi osnovi napovedovati in zaključevati. Pri tem zna uporabljati sodobne audio in video naprave, računalnik, grafoskop,...